

Onderwerp Verstedelijking & Mobiliteit

Steller J.L.J. Hazenberg

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 71 26 Bijlage(n) 2

Ons kenmerk 313444-2021

Datum 7 juli 2021 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Als gemeente staan we voor een grote opgave op het gebied van verstedelijking en mobiliteit. Hoewel we als gemeente veel investeren in deze opgaven kunnen wij ze niet zelfstandig dragen. Daarom bespreken wij deze opgaven in zoveel mogelijk samenhang aan verschillende tafels met onze belangrijkste partners op gemeentelijk, provinciaal en nationaal niveau. Zoals door het college aan uw raad toegezegd zetten we in deze brief op hoofdlijnen uiteen wat onze gemeentelijke inzet is op het gebied van verstedelijking en mobiliteit in verschillende overlegstructuren.

Inzet gemeente Groningen

Als gemeente laten we ruimtelijke ontwikkeling en mobiliteit al decennia hand in hand gaan. Die samenhang staat ook aan de basis van de omgevingsvisie Next City (vastgesteld door uw raad in 2018) waar we kiezen voor een compacte en ongedeelde stad met korte afstanden, binnenstedelijk ontwikkelen en het prioriteren van de voetganger en fietser boven gemotoriseerd vervoer. Mede door de jarenlange inzet op de compacte stad is Groningen in 2020 uitgeroepen tot de gemeente met de gezondste leefomgeving van Nederland en onlangs tot de stad met de beste luchtkwaliteit.

Het is deze samenhang die leidend is voor het agenderen van onze stedelijke opgaven en ambities. Daarbij werken we zoveel mogelijk proactief en altijd vanuit de inhoud. Onze inzet is onder te verdelen in drie fasen.

1. Agenderen van opgaven en ambities

Het landelijke woningtekort heeft zeker ook in Groningen zijn weerslag. In de Woondeal hebben we met BZK afgesproken om 20.000 woningen toe te voegen, waar mogelijk binnenstedelijk. Ook de bestaande stad vraagt onze blijvende aandacht in de wijkvernieuwing, evenals vernieuwing van de dorpen als gevolg van de gaswinning. In het adresseren van deze opgaven willen we ambities op het gebied van energietransitie en klimaatadaptatie realiseren en ruimte bieden voor onze stedelijke (kennis)economie.

Randvoorwaardelijk voor deze opgaven is een goed functionerend mobiliteitssysteem dat efficiënt functioneert en zo min mogelijk barrières in de stedelijke structuur veroorzaakt. Bovendien hebben we als gemeente in de mobiliteitsvisie de ambitie neergelegd om de leefkwaliteit in de stad te verhogen door verkeer langzamer door de stad te laten rijden en interwijkverkeer zoveel mogelijk via de Ring te laten rijden.

Daartoe zijn een aantal grote projecten noodzakelijk, zoals de aanpak van de Westelijke Ringweg, bereikbaarheid Zernike en het Deltaplan Noordelijk Nederland en daarnaast zetten we in op innovaties in bijvoorbeeld ons OV-systeem en duurzame mobiliteit.

2. Financieringsstrategie opgaven en ambities

Als gemeente investeren we veel in deze opgaven en ambities via het Stedelijk Investeringsfonds (SIF), grondexploitaties, de meerjarenprogramma's en via het Regiofonds van de Regio Groningen Assen. Maar deze gemeentelijke inzet is niet toereikend en vaak is een andere partij leidend omdat het meestal hun infrastructuur betreft. Zo zijn provincie en Rijk primair verantwoordelijk voor de grote infrastructurele opgaven en bijvoorbeeld kennisinstellingen als het gaat om campusontwikkeling. Kortom deze opgaven (en effecten) zijn bovenlokaal. Alleen in goede samenwerking met stakeholders kunnen we financiering van deze opgaven realiseren. En vaak moet deze worden gezocht buiten reguliere (gemeentelijke, provinciale en rijks-) programma's. Voor deze opgaven werken we aan financieringsstrategieën.

Ter illustratie doen zich op dit moment concrete financieringsmogelijkheden voor via het Nationale Groeifonds (Deltaplan, campusontwikkeling, energietransitie), de Woningbouwimpuls (Suikerzijde, Stadshavens), Regiodeal Groningen-Noord en programma Leefbaarheid en Veiligheid (wijkvernieuwing), Aardgasvrije Wijken (energietransitie, wijkvernieuwing), het Nationaal Programma Groningen (wijkvernieuwing, energietransitie, innovatieve mobiliteit), het Just Transition Fund (campusontwikkeling, energietransitie) het MIRT (mobiliteit), en natuurlijk het aanstaande regeerakkoord (woningbouw, Deltaplan).

3. Van opgaven en ambities naar gezamenlijke projecten

Zoals gesteld zijn een groot deel van de opgaven regionaal of zelfs landelijk. Landelijk is er een groot woningtekort dat zich ook in onze gemeente vertaalt

in een forse woningbouwopgave. Regionaal vraagt dit om een verstedelijkingsstrategie om die opgave goed te laten landen. Uiteindelijk moeten we samen met onze partners gezamenlijk concrete projecten formuleren.

Een goede illustratie van dit proces is de financiering van de gebiedsontwikkeling Stadshavens waar we een opgave en ambitie formuleren in de Next City en de financiering agenderen via de Woondeal met het Rijk. Gezamenlijk met het Rijk verantwoordelijkheid nemen in het project door opname in de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) en de ontwikkeling concretiseren en deels financieren met de Woningbouwimpuls, waar we uiteindelijk 18 miljoen euro hebben verkregen als subsidie voor de Stadshavens.

Vergelijkbaar is het proces geweest rondom de Regiodeal. Ook daar hebben we eerst onze opgave voor de wijkaanpak geagendeerd en daarna via een kans die ons werd geboden gebruik gemaakt van het instrument Regiodeal van het ministerie van LNV om een impuls te geven aan de wijkaanpak. Nu zijn we, samen met de andere grote steden in Nederland en BZK, bezig om een structurele en langjarige aanpak te ontwikkelen voor onze noordelijke stadswijken in het kader van het programma Leefbaarheid en Veiligheid.

Ook wordt vaak gesproken over het MIRT als mogelijkheid. Voor nieuwe projecten is het MIRT momenteel minder geschikt omdat het volledige MIRT-budget bij het Rijk tot 2032 is belegd en er bovendien een enorme vervangingsopgave op Nederland afkomt. Zo zetten we in het Deltaplan Noordelijk Nederland op het Groeifonds of een passage in het Regeerakkoord in, zodat we via deze weg alsnog een MIRT-afpraak kunnen maken.

Overlegstructuren

Deze opgaven en ambities agenderen we aan verschillende tafels met regio, provincie en rijk. Hieronder volgt een overzicht van deze structuren dat in een beknopt schema is bijgevoegd.

1. Rijksprogramma's

BO-Leefomgeving / BO-MIRT

Ministeries BZK (BOL) en I&W (MIRT), provincies Groningen, Fryslân en Drenthe, gemeenten Groningen, Leeuwarden, Assen en Emmen.

Het MIRT staat voor het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport. In het MIRT staan alle projecten (voornamelijk infrastructuur) van het Rijk of van regionale overheden waar het Rijk een bijdrage aan levert. Het Bestuurlijk Overleg MIRT (BO-MIRT) is 1x per jaar en is het eindpunt van trajecten die separaat voorbereid worden. Voorbeelden zijn de Ring Zuid, Spoorzone en de vaarweg Lemmer-Delfzijl. In het BO-MIRT vindt daarover de finale besluitvorming plaats. Het BO-Leefomgeving kent een vergelijkbaar

proces maar dan voor projecten waar het ministerie van BZK aan de lat staat. Het MIRT verloopt volgens vaste spelregels en instrumenten.

2. Noordelijke Rijk-Regio Programma's:

Verstedelijkingsstrategie Regio Groningen Assen

Ministeries BZK, EZK en I&W, Gemeenten Groningen, Assen, Noordenveld, Tynaarlo, Westerkwartier, Het Hogeland, Midden Groningen en provincies Groningen en Drenthe

Wat

De gemeente Groningen heeft in 2019 een woondeal gesloten met het Rijk. Daarin zijn afspraken gemaakt over de versnelling van de woningbouw binnen de gemeentegrenzen tot 2030. De groei van het aantal woningen heeft gevolgen voor de omringende gemeenten en de infrastructuur. Op initiatief van BZK werken we in de Regio Groningen Assen een voorkeursscenario uit voor de groei met minimaal 35.000 woningen en de gevolgen voor de onderlinge bereikbaarheid, infrastructuur en ruimtelijke economie.

Inzet

Gezamenlijk agenderen van de samenhangende opgave op het gebied van woningbouw en mobiliteit om de benodigde verstedelijking mogelijk te maken. Op basis van de verstedelijkingsstrategie komen tot een bestuursakkoord met het Rijk.

Tijdpad

Nadere uitwerking in 2021. Vaststelling fase 2 in BO leefomgeving j.l. (mei 2021); vaststelling einddocument bij het BO MIRT in het najaar van 2021.

Toekomstagenda Groningen

Rijksoverheid (primair BZK, EZK, LNV en OCW), Provincie Groningen, Gemeenten Groningen, Midden Groningen, Eemsdelta, Het Hogeland

Wat

In de Toekomstagenda Groningen spreken rijk en regio af om te investeren in de economische en duurzame ontwikkeling van het 'aardbevingsgebied' waarmee het perspectief voor de bewoners wordt verbeterd. In de toekomstagenda hebben we afspraken gemaakt op de thema's Woningbouw & Leefbaarheid, Energietransitie en Regionale Economie. Ook hebben Rijk en regio afgesproken de voortgang twee maal per jaar te zullen bespreken met het kabinet.

Inzet

Buiten reguliere structuren om Groningse opgaven en Groningse bijdragen aan landelijke opgaven agenderen bij het kabinet met een zogenaamde 'rolling-agenda'.

Tijdspad

De Toekomstagenda is op 3 februari 2021 vastgesteld en wordt uitgewerkt in concrete afspraken en vervolgoverleg wordt gepland.

NOVI-gebied Groningen

Ministeries BZK en EZK, Provincie Groningen, Gemeenten Groningen, Midden Groningen, Eemsdelta en Het Hogeland

Wat

In het kader van de NOVI zijn in Nederland 8 gebieden aangewezen waar de stapeling van opgaven zo exemplarisch is, dat een bijzondere aanpak is gewenst. Het rijk erkent dat in het 'aardbevingsgebied' sprake is van een buitengewone stapeling van opgaven: versterking en vernieuwing van de dorpen, energietransitie, verstedelijking, krimp en vergrijzing en vernieuwing van de landbouw door de klimaatverandering (verzilting). Het plan van aanpak voor het NOVI-gebied verwijst integraal naar de tekst van de Toekomstagenda Groningen die op 3 februari 2021 met het kabinet is vastgesteld. In elk NOVI-gebied maakt het Rijk samen met de stakeholders een Regionale Investeringsagenda (RIA).

Inzet

Het NOVI-gebied bevat de uitwerking van afspraken uit de Toekomstagenda met ruimtelijke impact. Daarnaast is het onze inzet op de bredere economische kansen die hier zijn (campusontwikkeling, waterstof, natuurinclusieve landbouw) integraal onderdeel te laten zijn van dit traject.

Tijdspad

Het plan van aanpak voor het NOVI-gebied is vastgesteld in BO Leefomgeving (mei 2021). De uitwerking vindt plaats in nauwe samenhang met de uitwerking van de Toekomstagenda Groningen.

Nationale Omgevingsvisie (NOVI) / Omgevingsagenda Noord-Nederland
Ministeries BZK, LNV en I&W, Provincies Fryslan, Groningen en Drenthe + Groningen, Assen, Leeuwarden en Emmen + de Waterschappen

Wat

Nederland kent vijf landsdelen, die elk samen met het rijk een Omgevingsagenda maken voor hun landsdeel als uitwerking van de 4 opgaven uit de NOVI: woningbouw en herstructurering, energietransitie, klimaatverandering en circulaire economie en landbouw.

Inzet

In het Noorden kennen we twee bijzondere trajecten met het Rijk waarin we samen bouwstenen leveren voor de Omgevingsagenda: de verstedelijkingsstrategie Regio Groningen Assen en het NOVI-gebied Groningen (zie hieronder).

Tijdpad:

Nadere uitwerking in 2021. Vaststelling bij het BO MIRT in het najaar van 2021 of BO Leefomgeving voorjaar 2022.

Nationaal programma Groningen (NPG)

Ministeries BZK, EZK, Provincie Groningen, Gemeenten Groningen, Midden Groningen, Eemsdelta, het Hogeland en Oldambt

Wat

Het Nationaal Programma Groningen is een investeringsprogramma waar het Rijk 1.15 miljard beschikbaar heeft gesteld aan de regio ter financiering van 4 opgaven: economie, werken & leren, leefbaarheid en natuur & klimaat. Het NPG werkt aan een nieuwe toekomstperspectief voor de aardbevingsgemeenten.

Inzet

Het NPG is 'regionaal' geld dat we als gemeenten primair inzetten voor de vernieuwings- en leefbaarheidsopgave in het aardbevingsgebied. Thematisch zetten we, waar mogelijk gezamenlijk, in op het bieden van (economisch) perspectief. Er is veel overlap in de scope en governance van het NOVI-gebied en de Toekomstagenda. We zien Toekomstagenda en de aanwijzing tot NOVI-gebied als een plus op het lopende programma.

Tijdpad

Programma loopt en wordt tussentijds geëvalueerd in 2023.

Deltaplan Noordelijk Nederland

Ministeries BZK, EZK en I&W, Provincies Fryslan, Drenthe, Flevoland en Groningen, Gemeente Groningen.

Wat

Samenwerking naar aanleiding van een kamermotie van het lid Amhaouch om een deltaplan voor Noordelijk Nederland (incl. Flevoland) op te stellen met speciale aandacht voor de Lelylijn. Propositie van het Noorden voor een ruimtelijke en sociaal-economische schaa sprong van Nederland door 220.000 tot 320.000 woningen te bouwen in het Noorden in combinatie met de aanleg van de Lelylijn, versnellen op bestaand spoor en de Nedersaksenlijn. De ministers EZK, BZK en staatssecretaris van I&W hebben inmiddels op verzoek van de kamer een appreciatie opgesteld. Deze is bijgevoegd.

Inzet

Agenderen van de benodigde investeringen in bereikbaarheid via spoor om landelijk een schaa sprong te realiseren (Lelylijn), de regionale bereikbaarheid te versterken (Nedersaksenlijn) en bestaande knelpunten op te lossen (verbetering bestaand spoor). Daarnaast positioneren van Noordelijk Nederland als gebied met grote potentie om significante woningbouw toe te

voegen met behoud van kwaliteit en duurzaam economisch groeipotentieel te realiseren.

Tijdspad

Aanbieden aan de Tweede Kamer in april 2021, doorrekening door planbureaus deze zomer, conclusies richting BO MIRT najaar 2021 en Groeifonds ronde 2.

Just Transition Plan

Ministeries EZK en SZW, Provincie Groningen, Gemeenten Groningen en Emmen, Arbeidsmarktregio Werk in Zicht

Wat

Programma voor bestedingen ten laste van het Just Transition Fund voor opvangen sociaal-economische gevolgen van de energietransitie. Groningen is aangemerkt als een van de Just Transition regio's in Nederland. Daar is 330 miljoen vanuit Brussel beschikbaar voor Groningen voor het verduurzamen van bedrijfsprocessen en het opvangen van de arbeidsmarkteffecten (50-50).

Inzet

Regio wil CO2 uitstoot terugbrengen en inzetten op een wendbare arbeidsmarkt door onder andere te investeren in (MBO-) campusontwikkeling. Daarnaast via het Just Transition Plan mogelijk maken van investeringen in de warmtetransitie via Europese mechanismen (Just Transition Mechanism).

Tijdspad

Middelen zijn toegekend en met het Rijk en andere regio's wordt het Just Transition Plan op dit moment uitgewerkt.

Resultaten

Veel van de hier benoemde trajecten richten zich primair op het agenderen van opgaven en ambities. Om bij stakeholders het spreekwoordelijke zaadje te planten. Een recent en succesvol voorbeeld hiervan is de samenwerking met BZK om de businesscases van 14 stedelijke gebiedsontwikkelingen op te stellen en de publieke financieringsbehoefte politiek te agenderen. Het eindrapport daarvan heeft de minister onlangs naar de Kamer gestuurd.

Uiteindelijk is het onze inzet wat we agenderen gezamenlijk uit te werken tot concrete investeringen in projecten. Zo staat de samenwerking met het Rijk in bijvoorbeeld de Woondeal en Toekomstagenda aan de basis van projectaanvragen in het kader van de Woningbouwimpuls. Ook onze wijkvernieuwingsaanpak die we samen met het Rijk financieren met de Regiodeal staat aan de basis de ontwikkeling van en toekomstige financiële claims op het nationaal programma Leefbaarheid en Veiligheid. In trajecten als de verstedelijkingsstrategie werken we aan een solide basis voor toekomstige MIRT-stappen voor bijvoorbeeld de Ring West en een Station

Suikerzijde. Mocht uw raad dit willen wisselen we graag van gedachten over de gemeentelijke inzet aan de verschillende tafels.

We vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

burgemeester,
Koen Schuiling

secretaris,
Christien Bronda

Deze brief is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend.